

N:o 117.

Af herr **G. Elowson**, om införande i reglementet för riksgäldskontoret af bestämmelser i syfte att befrämja spridning inom landet af svenska statens obligationer.

På senare tiden har såsom bekant landet haft känbara olägenheter af en ogynsam betalningsbalans, hvartill kommer, att landets guld-kassa är i allmänhet temligen svag. Onekligt torde vara, att detta har sin grund dels deruti, att vår export icke kunnat uppdrifvas i lämpligt förhållande till våra inköp, dels i den omständigheten att de annuiteter, hvilka vi skola betala till utlandet för der upptagna lån, äro rätt anse- nliga. Upplåningen må visserligen hafva varit ekonomiskt välgörande, men i alla fall tynga ränteliqviderna och amorteringarna på vår betalnings- balans till utlandet.

Af synnerlig vikt är det emellertid att icke förvexla begreppen *stats- skuld* och *nationalskuld*. Att staten har stor skuld, kan ej vara någon skada, för så vidt fordringsegarne befinna sig ibland dess egna medborgare. Annuiteterna å inhemska statslån förorsaka nemligen en cirkulation af värden inom landet. Intet bortföres. Vinsterna af produktionen och ut- vecklingen stanna qvar bland landets egna söner. Helt annorlunda ge- staltar sig saken, när *nationen* är gäldenär hos utlänningen. Då afbetal- ningar och räntor skola erläggas till utlandet, fordras guld eller sådana handelsvaror, som på världsmarknaden äro fullt kuranta.

Visserligen kan man säga, att en, om ock ringa, ansats till en om- flyttning af vår statsskuld från utlandet till inhemska kapitalister blifvit gjord derigenom att nya lån företrädesvis uppläggas i kronor. Detta torde dock icke vara nog för att få låneförskrifningarna att stanna qvar inom

landet. Dertill fordras äfven att erhålla fast placering, och en bättre sådan än obligationernas spridning bland småfolket gifves för visso icke.

Härför har dock högst litet blifvit åtgjordt. Ja, folket i allmänhet har ej något begrepp om, hvad en obligation är. Ovedersägligen är detta ett ledsamt sakförhållande, ty säkert skulle det vara af stor uppfostrande betydelse i ekonomiskt hänseende, om folket finge lära sig att sjelf förvalta sina besparingar och välja placeringen af desamma. Nu vet man vanligen ej af annat än att lemna sina penningar till bankerna eller sparbankerna.

Fransmännen hafva på ett lysande sätt dokumenterat sig i fråga om ordnandet af sina ekonomiska förhållanden, och deras exempel böra vi i det fallet söka efterfölja, så långt vi kunna. I Frankrike är kännedomen om hvad en statsobligation är mycket spridd, och det är ganska vanligt, att dylika värdepapper egas af småbönder, arbetare och tjenare.

Hos oss åter torde statens obligationer med yttersta svårighet komma att bana sig väg till den stora massan af folket, så länge de till försäljning utbjudas på sätt hittills egt rum. Ty som bekant tillgår det så, när riksgäldskontoret vill afyttra obligationer, att en viss dag och timme tillkännagifves, på hvilken teckning af andel i det ifrågavarande lånet kan ske i Stockholm. Uppenbart är, att den stora allmänheten icke kan begagna sig af detta tillfälle, då teckningen sker på en för de flesta aflägsen ort.

För att göra statens obligationer kända och spridda hos folket lär det vara nödigt, att de i mindre partier finnas till salu hela året om på flera ställen inom landsorten. Detta skulle kunna ske genom samverkan mellan riksbanken och riksgäldskontoret. Tid efter annan inrättas nya afdelningskontor af riksbanken, hvilka inom en ej allt för aflägsen framtid torde hafva utgrenat sig till hvarje län. Obligationsförsäljningen kunde därför lämpligen ske genom riksbankskontoren, som också borde tillhandagå allmänheten med inlösen af räntekuponger och utlottade obligationer. Genom en dylik verksamhet skulle riksbankens afdelningskontor i än högre grad blifva till gagn för landet.

Nu är det visserligen så, att riksbanken sjelf drifver depositionsrörelse. Därför skulle någon kunna invända, att nämnda rörelse möjligen blefve hämmad genom den ifrågasatta obligationsförsäljningen. Härpå svaras, att det säkert under de första åren skulle gå mycket smått med försäljningen af obligationer, enär det fordras tid för att göra dem kända och eftersökta af småkapitalisterna. Dessutom torde riksbankens eget kapital, som år för år ökas, komma att blifva för banken tillräckligt. Då, såsom känt är, riksbanken betalar en relativt låg depositionsränta, hvaraf

följden blifvit, att dess depositioner äro en obetydlig bråkdel af de enskilda bankinrättningarnes tillsammans, så häntydes ock härigenom, att upplåning anses för riksbanken obehöffig.

Om obligationsförsäljning, så som nu blifvit ifrågasatt, pröfvas kunna ega rum, lærer emellertid vara nödigt bestämma, att den blott får försiggå i mindre poster. Måhända skulle gränsen kunna uppdragas så, att ingen finge köpa obligationer till högre belopp än 10,000 kronor. Det afsedda ändamålet, att obligationerna skulle gå ut bland småfolket och stanna der, uppnåddes eljest icke. Ty begränsades ej summan ganska mycket, blefveföljden, att de obligationer, afdelningskontoren hade i uppdrag att sälja, mycket snart öfvertoges af banker och kassor inom provinserna, under det att folket finge lika litet som nu lära sig att för sina besparingar skaffa ett säkert papper, som derjemte vid behof lätt kunde förvandlas i penningar.

Tillfället att hos riksbankens afdelningskontor när som helst under året kunna få köpa statsobligationer i mindre partier skulle säkerligen så småningom till sina följder blifva af stor betydelse för den nationella ekonomien. Helt visst skulle obligationerna, om de blefve kända af och tillgängliga för småkapitalisterna, spridas på många händer och jemväl hos den stora allmänheten qvarstanna.

Den kurs, hvartill en statsobligation finge af riksbankens afdelningskontor försäljas, skulle naturligtvis bestännas af riksgäldskontoret. Lika uppenbart torde vara, att riksgäldskontoret skulle ega att, der anledning dertill förefunnes, göra meddelande om behöffig ändring af obligationernas försäljningspris. De närmare villkoren för redovisningen af de genom obligationsförsäljningen inflytande penningemedlen lærer jemväl böra af riksgäldskontoret föreskrifvas.

För att dylik spridning af obligationer inom landet må på den angifna vägen kunna försiggå, torde icke erfordras uti reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning annan ändring, än som betingas af Riksdagens medgifvande, att den föreslagna försäljningen af obligationer må genom riksbankens afdelningskontor ombesörjas.

Då ändamålet med försäljningen af riksgäldskontorets i kronor utfärdade obligationer genom riksbankens afdelningskontor skulle vara att få dessa obligationer spridda inom landet, så lærer icke anledning finnas, att afdelningskontoren utlemna dem till annan än svensk medborgare eller svensk firma.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra får jag vördsamt hemställa,

att, under förutsättning af motsvarande ändring i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning,

Riksdagen behagade behagade besluta,
att sådana bestämmelser må intagas i reglementet för riksgäldskontoret, hvarigenom tillfälle skulle beredas en hvar inom Sverige mantalsskrifven person eller firma att hos riksbankens afdelningskontor köpa svenska statens obligationer i kronor till ett belopp icke öfverstigande nominelt 10,000 kronor samt till det pris och på de villkor i öfrigt, som riksgäldskontoret kan finna skäligt föreskrifva.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Vördsammast anhålles, att utskottet behagade för Riksdagen föreslå de närmare redaktionsförändringar i reglementet för riksgäldskontoret, hvilka må varda en följd häraf.

Stockholm den 30 januari 1892.

Gullbr. Elowson.
